

8. Vývoj v letech 1970–2011

Poslední nové obce vznikly v kraji v roce 1994.

Zásadnější změny v sídelní struktuře kraje se v dlouhodobějším vývoji projevily především již koncem tisíciletí. Relativně silný tlak, vrcholící kolem roku 1985 na vytváření větších sídelních celků, byl po roce 1989 vystřídán opačnou tendencí, která vyústila ve vznik, resp. obnovení řady obcí. Vznikla tak řada malých obcí, které (vzhledem k možným zdrojům) mohou většinou jen těžko realizovat rozvoj obce zejména v oblasti technické a občanské vybavenosti.

Proces suburbanizace snižuje počet obyvatel velkých měst.

V posledních letech se sídelní struktura kraje příliš nemění. Podíly malých a velkých obcí zůstávají v podstatě zachovány – rozdrobená sídelní struktura tak stále přináší řadu problémů. Změny v počtu obyvatel jednotlivých velikostních kategorií obcí jsou dány spíše přesuny obcí mezi sousedními skupinami. Ve velkých městech je však zcela patrný trend poklesu počtu bydlících.

Tab. 8.1 Vývoj sídelní struktury podle velikostních skupin obcí (na území kraje platné k 26. 3. 2011)

	1970		1980		1991		2001		2011	
	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)
Kraj celkem	742	100,0	344	100,0	569	100,0	623	100,0	623	100,0
v tom obce s počtem obyvatel:										
do 199	204	4,9	2	0,1	187	3,5	247	4,4	233	4,1
200 - 499	313	18,0	107	6,5	211	10,9	201	10,0	204	10,3
500 - 999	141	16,5	124	13,9	78	8,8	81	8,8	85	9,1
1 000 - 4 999	71	24,6	91	28,8	74	24,4	75	24,5	82	26,7
5 000 - 19 999	10	14,9	15	19,2	14	18,7	14	18,7	14	17,8
20 000 - 49 999	2	7,7	4	16,7	4	18,1	4	18,0	4	17,3
50 000 a více	1	13,4	1	14,7	1	15,6	1	15,6	1	14,7

Poznámka: obce byly zařazeny do velikostních skupin podle počtu obyvatel zjištěného při příslušném sčítání

Růst počtu obyvatel kraje ovlivnilo především stěhování. Obyvatelstvo kraje stárne a ubývá sňatků, rozvodovost naopak roste.

Počet obyvatel kraje se mezi sčítáními zvýšil o 10 tisíc osob. Došlo tak k mírnému obnovení dynamiky růstu. Jako v ostatních regionech se mění věková struktura obyvatelstva. Podíl dětské složky poklesl na 14 % a je tak nižší než 16 % zastoupení osob ve věku nad 64 let. Před 10 lety byla situace téměř přesně opačná. Ve struktuře podle rodinného stavu připadá zhruba čtvrtina na osoby svobodné, 10 % na rozvedené a 43 % na ženaté a vdané. Proti roku 1991 se podíl svobodných zvýšil zhruba o 10 procentních bodů, podíl ženatých a vdaných je o 7 procentních bodů nižší. Rozdíly v zastoupení jednotlivých kategorií mezi muži a ženami jsou dány hlavně vyšším počtem žen ve vyšším věku.

Počet vysokoškolsky vzdělaných osob překročil 60 tisíc.

Z ostatních demografických charakteristik nedochází k významnějšímu posunu jak ve vývoji národnostní struktury, tak v otázce náboženského vyznání. Tady jsme však některé nové aspekty zaznamenali. Naproti tomu se změnila vzdělanostní struktura. Odhlédneme-li od ne zcela zanedbatelného počtu chybějících dat, pak zcela jednoznačně můžeme konstatovat posun v kvalifikační struktuře. Zvýšil se podíl obyvatel s vyšší úrovní vzdělání – jak středním s maturitou, tak především vysokoškolským.

V rámci ekonomické aktivity poklesl počet zaměstnaných, naopak více je především důchodců.

Dále se snížil počet ekonomicky aktivních osob. Přestože na otázku ekonomické aktivity z cenzu v roce 2011 chybí zhruba u desetin respondentů odpověď, přesto tento základní trend výsledky potvrdily. Snížil se zejména počet zaměstnaných osob, ale to částečně souvisí i s termínem cenzu, kdy hospodářské problémy našly odraz ve vyšším počtu nezaměstnaných. Vyšší jsou i počty pracujících důchodců, individuálně nutno posoudit, kdy jde o ekonomickou nutnost a kdy o ekonomickou výhodnost. Ve struktuře ekonomicky neaktivních jednoznačně posílil podíl důchodců – připadá na ně již téměř polovina všech neaktivních. Žáci, učni a studenti tvoří zhruba třetinu, na jejich

počtu se projevuje na jedné straně prodlužování doby přípravy na povolání a naopak snižování počtu osob nejmladších věkových skupin.

Tab. 8.2 Obyvatelstvo podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Počet obyvatel	577 543	613 171	622 889	625 267	635 750
muži	281 508	299 923	305 503	307 038	313 117
ženy	296 035	313 248	317 386	318 229	322 633
Obyvatelstvo podle věku					
muži:					
0 - 14 let	63 982	74 098	68 843	53 305	46 833
15 - 64 let	188 223	193 099	207 483	220 103	224 145
65 a více let včetně nezjištěného věku	29 303	32 726	29 177	33 630	42 139
ženy:					
0 - 14 let	60 490	70 879	65 549	50 526	44 827
15 - 64 let	189 175	190 744	204 261	216 299	218 206
65 a více let včetně nezjištěného věku	46 370	51 625	47 576	51 404	59 600
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	453 071	468 194	488 497	521 436	544 090
z toho podle rodinného stavu:					
muži:					
svobodní	.	.	60 870	77 475	92 430
ženatí	.	154 818	156 068	147 585	136 865
rozvedení	.	.	12 088	19 591	28 520
ovdovělí	.	.	7 464	7 316	7 966
ženy:					
svobodné	.	.	38 362	53 986	67 535
vdané	.	155 200	156 051	147 747	136 568
rozvedené	.	.	15 546	24 379	34 651
ovdovělé	.	.	41 779	39 854	38 740
z toho podle nejvyššího ukončeného vzdělání:					
základní (vč. neukončeného)	.	222 054	165 745	122 772	98 244
střední vč. vyučení (bez maturity)	.	144 402	172 011	201 825	188 304
úplné střední (s maturitou) a vyšší	.	79 864	113 421	148 254	171 126
vysokoškolské	.	19 019	30 750	40 468	60 152
nezjištěno	.	1 984	4 673	6 127	23 735

Mění se klasický model domácností – více je domácností jednotlivců a nerodinných domácností (i se závislími dětmi).

V porovnání s předchozími léty se zvýšil počet domácností. Změna stylu života se promítla hlavně do vyššího počtu domácností jednotlivců, kterých od předchozího sčítání přibýlo zhruba 10 tisíc. Jedná se přitom nejen o domácnosti starších lidí, ale rozšiřuje se rovněž počet domácností mladých lidí na počátku profesní kariéry. Naopak rodinných domácností ubývá. V jejich struktuře je nižší podíl rodinných domácností zejména vlivem domácností se závislími dětmi. Naproti tomu vyšší je celkově zastoupení nerodinných domácností. Těch je např. proti roku 1980 relativně již dvakrát více a z celkového počtu domácností na ně připadá již jedna pětina. Ve vnitřní struktuře nerodinných domácností mírně převažují domácnosti se závislími dětmi.

V domovním fondu je již průměrné stáří bytových domů srovnatelné s rodinnými domy.

Domovní fond za 10 let od posledního šetření zestárl v kraji zhruba o 2 roky na 48,6 let. Nová výstavba preferující rodinné domy ovlivnila pomalejší stárnutí v této kategorii (jen o 1,6 roku). Naopak stáří bytových domů (samozřejmě v průměru) se již přiblížilo věkově daleko rozmanitější struktuře rodinných domů a proti roku 2001 vzrostlo téměř o 10 let. V souhrnu se domovní fond v kraji zvýšil cca o desetinu. Tomu odpovídá i nárůst počtu neobydlených domů, na které připadá stále přibližně čtvrtina ze všech domů. Je to vůbec nejvyšší podíl ze všech krajů České republiky, když téměř dvě třetiny z těchto domů jsou v kraji využívány k rekreaci.

Tab. 8.3 Domovní fond podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Domy celkem	125 098	133 567	135 905	147 970	163 889
obydlené	112 419	113 807	110 044	111 544	123 048
neobydlené	12 679	19 760	25 861	36 426	40 841
z toho slouží k rekreaci	.	.	15 534	23 151	24 867
Podíl neobydlených domů (%)	10,1	14,8	19,0	24,6	24,9
Z obydlých domů:					
rodinné domy	99 312	99 106	95 142	98 148	108 358
bytové domy	9 649	12 464	13 270	11 368	12 396
Podíl rodinných domů (%)	88,3	87,1	86,5	88,0	88,1
Obydlené domy podle vlastníka (%):					
fyzická osoba	.	.	81,5	86,1	84,3
obec, stát	.	.	12,8	4,6	3,0
bytové družstvo	.	.	3,1	2,3	1,5
spoluvlastnictví vlastníků bytů	.	.	.	.	7,1

Dále posílila vlastnická struktura ve prospěch osobního vlastnictví.

Změny domovního fondu se částečně promítají i do oblasti bytů. Zvýšil se podíl neobydlených bytů, když každý 5 byt v kraji nemá svého trvalého obyvatele. Preferování výstavby rodinných domů před bytovými se promítlo v již vyrovnaném skóre obou základních typů bydlení. Také v tomto posledním desetiletí pokračoval proces změny vlastnictví bytů. K dalšímu snížení došlo jak u družstevních tak nájemních bytů, zato byty v osobním vlastnictví již představují pětinu z bytového fondu.

Tab. 8.4 Bytový fond podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Byty celkem	.	232 798	252 980	279 892	308 712
obydlené	179 403	206 499	220 802	231 281	247 608
neobydlené	.	26 299	32 178	48 611	61 104
Podíl neobydlených bytů (%)	.	11,3	12,7	17,4	19,8
Obydlené byty podle druhu domu:					
v rodinných domech	.	112 359	106 035	112 739	123 710
v bytových domech	.	91 232	112 294	116 060	120 473
Podíl bytů v rodinných domech (%)	.	54,4	48,0	48,7	50,0
Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu (%):					
ve vlastním domě	.	.	40,8	40,0	40,8
v osobním vlastnictví	.	.	0,5	8,6	19,3
nájemní	.	.	35,3	25,3	20,4
družstevní	.	.	18,4	14,9	7,9
Obydlené byty podle převládajícího způsobu vytápění (%):					
ústřední	.	.	62,5	75,9	83,0
etážové	.	.	14,3	5,6	4,5
kamna	.	.	22,4	14,8	9,1
Počet osob na 1 obydlý byt	.	2,95	2,80	2,68	2,48

Na obydlý byt již připadá méně než 2,5 bydlící osoby.

Zvětšující se nároky na kvalitu bydlení vedou k budování bytů s větší plochou a více obytnými místnostmi. Na druhou stranu vrací se trend výstavby menších bytů, finančně méně náročných (hlavně u bytových domů). Změna klasického rodinného modelu se odráží i v poklesu počtu osob na obydlý byt.